

TEKİRDAĞ ETNOGRAFYA MÜZESİ' NDE KAYITLI BİNDALLILARIN ÖZELLİKLERİ

Şule ÇİVİTÇİ*
Hatice HARMANKAYA**
Gülseren ÜSTÜN***

ÖZET

Bu araştırma, toplumsal inanç, değer yargıları, düşünceleri ve yaşam biçimlerini yansıtmaları açısından maddi kültür öğeleri arasında yer alan geleneksel kadın giysilerinin incelenmesi, belgelenmesi ve yeni tasarım çalışmalarına ilham vermesi amacı ile gerçekleştirilmiştir. Çalışma kapsamında Tekirdağ Etnografya müzesinde bulunan bindallı örnekleri araştırılmıştır. Giysiler kullanılan malzeme, renk, model, kesim, dikim, süsleme özellikleri, boyutları ve astarlanması ile ilgili bilgilerin yer aldığı gözlem fişleri doğrultusunda incelenerek belgelendirilmiştir. Ana malzemenin kumaş olması sebebiyle yok olma riski taşıyan geleneksel giysilerin tüm özellikleriyle geleceğe takdim edilmesi maddi kültürün yaşatılması bakımından önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Tekirdağ, Kültür, Geleneksel giyim, Bindallı.

PROPERTIES OF BINDALLI CLOTHES INSCRIPTIVE IN TEKIRDAG ETHNOGRAPHY MUSEUM

ABSTRACT

This research was realized to examine and document women's traditional clothes taking place among material culture items reflecting social belief, value judgments, thoughts and life styles and to provide them to inspire for new design studies. In context of the study, the woman clothes samples (bindallı) taking place in Tekirdağ Ethnography Museum were researched. Clothes were documented by

* Prof. Dr., Gazi Üniversitesi, Mesleki Eğitim Fakültesi, Moda Tasarımı Bölümü, civitci@gazi.edu.tr

** Yrd. Doç. Dr., S. Ü., Sanat ve Tasarım Fakültesi, Moda Tasarımı Bölümü, harmankayahatice@hotmail.com

*** G. Ü. Mesleki Eğitim Fakültesi Moda Tasarımı Bölümü.

examining in the direction of the observation forms in which there were information about the material, colour, model, cut, sewing, ornamentation specialities, dimensions and lining. Traditional clothes, which carry extinction risk because of the main material is fabric present to the future with their all specialities bears big importance for continuing the material culture.

Key Words: *Tekirdag, Culture, Traditional clothes, Bindalli.*

1. GİRİŞ

Kültür, toplumların maddi ve manevi değerlerinin bütünüdür. İnsanın yaşadığı coğrafya, topluluk olma, toplumsallaşma ve birey olma durumlarına, eşya kullanma özelliklerine, toprağı ekip biçme, ekonomik araçları kullanma biçimlerine kadar uzanan ve ekonomi, din, sosyoloji, felsefe, sanat, psikoloji gibi disiplinleri ilgilendiren bir alandır (Alp, 2009: 19). Kültür aynı zamanda belli bir zamanda belirli bir toplum tarafından geniş çapta paylaşılan inanışlar ve değerlerdir (Koca vd., 2008: 795; Pressey ve Selassie, 2002: 355). Geleneksel giysiler bütün özellikleriyle bir kültürün sanat eserleridir. Türk giyim-kuşam geleneği malzemesi, biçimi ve süslemeleriyle Türk halk kültürünün zengin kaynaklarından.

Giyinme, insanoğlunun var olduğu günden beri yaşantısında yer alan bir olgudur. İlk çağlarda giyinme, daha çok tabiattan korunma veya doğal çevreye uyum sağlama amacını taşıdığından yaşanılan çevrenin doğa şartları ve yaşam biçimleri giyim kültürlerinin oluşmasında etkili olmuştur. Geleneksel giysiler yaşanılan toplum içinde somut ve soyut faktörlerden etkilenmektedir. Bölgenin coğrafik ve ekonomik yapısı, iklimi, toplumdaki insanların vücut yapısı gibi fiziksel etkenlerin yanı sıra adet, gelenek, görenek, inanış biçimleri, dinleri ve etkileşimleri gibi fiziksel olmayan varlıklar da bölgesel giyim özelliklerini belirlemektedir. Dolayısıyla toplumlar ve yöreler arası zengin giyim-kuşam biçimleri ortaya çıkmış ve bu giysilerden birçoğu günümüze kadar gelebilmiştir. Geleneksel giysiler, toplumların yaşam biçimleri ve bölgesel özellikleri hakkında bilgi verebilecek en önemli kültür öğeleri arasındadır. Bu giysiler incelendiğinde eşsiz sanatsal zevkler ve çeşitlilikler göze çarpmaktadır. Geleneksel giyim-kuşam sanatsal ve somut özelliklerinin yanı sıra soyut kavramları ve anlamları üzerlerinde taşıyarak dönemlerinde sözsüz iletişim aracı olarak da kullanılmıştır. Örneğin giysideki özelliklere göre giyen kişinin medeni durumunu, toplumdaki statüsünü, ekonomik gücünü, ruh halini, inanışını karşısındakine ifade etmişlerdir. Bu değerler, teknolojinin ilerlemesi ve

yaşam biçimlerinin değişmesi ile hızlı bir şekilde varlıklarını kaybetmeye başlamıştır.

Halk biliminin maddi kültür unsurlarından olan giyim Türk kültüründe önemli bir yeri vardır. Türkler en eski çağlardan bu yana birçok medeniyet kurmuşlar, kurdukları medeniyetlerle diğer kültürleri de etkilemişlerdir. Anadolu'ya gelmeden önce göçebe hayat süren Türkler, bu dönemde at binmeye uygun kıyafetler seçerken, yerleşik hayata geçişle birlikte giyim kültürlerini değiştirmişlerdir (Saritaş vd., 2007: 195).

Medeniyet hızla ilerlemekte, değişen yaşam şartları ile birlikte giyim de yeni ufuklara yönelmektedir. Özellikle Osmanlı Devleti'nden Türkiye Cumhuriyeti'ne geçiş döneminde hızlanan bu değişimler, çağı yakalamak gayretiyle birleşerek daha geniş boyutlara ulaşmıştır. Maddi ve manevi kültür öğeleri pek çok değişikliğe uğramıştır. Giyim kültürü de bu değişikliklerden etkilenmiştir. Tekstil yapısından oluşan geleneksel giysiler bozulmadan, yıpranmadan korunmak istenseler de doğal şartların etkisiyle bunun başarılması mümkün olamamaktadır. Bu durumda saklama koşullarında kimyasal maddelerin kullanılması zorunluluk haline gelmekte bu durum ise giysi dokularına ve renklerine zarar vermektedir. Maddi manevi birçok değer barındıran giysilerin sonraki nesillere tüm özellikleriyle aktarılması için bu eserlerin araştırılması ve belgelenmesi gerekmektedir.

Tekirdağ, Türkiye'nin en eski yerleşim merkezlerinden biridir. Eski çağlardan bu yana birçok eski medeniyet, kendi kültürlerinden izler bırakarak tarihteki yerlerini almışlardır (Artun, 1998: 85).

Trakya bölgesi Avrupa kıtasının ve Balkanların güneydoğu kısmında yer alarak üç farklı deniz ile (Ege, Marmara ve Karadeniz) çevrilmiştir. Edirne, Kırklareli ve Tekirdağ illerini tamamen, Çanakkale ve İstanbul illerini ise kısmen içermektedir (Soysal ve Gürçan, 2005: 162). Tekirdağ 6313 km'lik yüzölçümüyle tamamı ile Trakya bölgesinde yer alır. Türkiye'de iki denize kıyısı olan 6 ilden biridir. Doğudan İstanbul'un Silivri ve Çatalca, kuzeyden Kırklareli'nin Vize, Lüleburgaz, Babaeski ve Pehlivan köy, güneyden Marmara Denizi ve Çanakkale'nin Gelibolu ilçeleriyle çevrilidir (Akyol ve Perçin, 2006: 423). Sıcaklık ortalamaları ve genel nemlilik oranları göz önüne alınırsa Tekirdağ'ın iklimi ılıman, yarı-nemli olarak nitelendirilir. Kıyı kesiminden iç kesimlere doğru denizden uzaklığın ve yükseltinin etkisiyle sıcaklık ve yağış değerlerinde farklılaşmalar görülür (Varol vd., 2005). Yaşanılan çevrenin doğal şartları giyim kültürlerinin oluşmasında etkili olmuştur. Soğuk ülkelerde yaşayan insanlar kalın ve kürklü kumaşlardan yapılan giysileri tercih ederken, sıcak

ülkelerde yaşayanlar ise daha hafif ve terletmeyen giysilere ihtiyaç duymuşlardır.

Yapısal özellikleri doğrultusunda Tekirdağ'ın geleneksel giysileri şunlardır (Anonim, 2009);

Şalvar: Hem erkekler hem de kadınlar tarafından giyilen bol ağırlı geniş üst dondur.

Fistan: Şalvarın üstüne giyilen önden düğmeli gömleklere. Mintan olarak da adlandırılır. İşlemeli ya da işlemesiz olarak çeşitleri vardır. Şile bezi, basma ve divitin fistan için en çok kullanılan kumaş çeşitleridir.

Grep: Yazma, çember, tülbent, şami, kıvrak, tartma ve vala olarak da isimlendirilir. Kare biçiminde, kenarları iğne oyaları, tığ işi motifler, kâğıttan yapılmış oyalara veya mekik oyalara ile süslü başörtüsüdür. Genellikle beyaz renk ipek cinsi kumaşlardan yapılır.

Kırmalı Entari: Tüm bedeni saracak şekilde beli lastikli olarak uygulanan giysi çeşididir. Kırmalı entarilerde özellikle pamuklu kumaşlar kullanılmıştır.

Peşli: Tüm bedeni örtecek şekilde ayak bileklerine kadar uzanan elbiselerdir.

Salta: Boyu bele kadar, yakasız, önü ilik düğmesiz giysi türüdür. Kolları sıkı ve etek uçları kaytan süslemelidir.

Fıta: Kadınların iş yaparken giydikleri sık dokunmuş bir önlüktür. Hota olarak da adlandırılır. Genellikle düğünlerde iş yaparken bu önlükler kullanılmıştır.

Üç Etek: Etekleri üç ayrı parçadan oluşan, boyu ayak bileklerinde kaftana benzeyen elbise çeşididir. Parça parça görüldüğü için bu ismi alır.

Bindallı: Üzerlerine altın veya gümüş yaldızlı sim ile iri yapraklar ve dallar işlenerek yoğun şekilde süslemeler uygulanan, boyu ayak bileklerine kadar elbise şeklinde giysi çeşididir (Koçu, 1969: 39, 137).

Araştırma kapsamında Tekirdağ'a ait geleneksel giysi çeşitleri arasında bindallılar incelenmiştir.

2. YÖNTEM

Araştırmanın merkezini (özünü) Tekirdağ Etnografya Müzesi'nde bulunan geleneksel kadın dış giyimleri, örneklemini ise bu giysiler arasındaki yedi adet bindallı oluşturmaktadır. Örneklemin oluşturulmasında maksimum çeşitleme örnekleme tekniği kullanılmıştır. Kullanılan örnekleme tekniğindeki amaç, görelilik olarak küçük bir örneklem grubu oluşturmak ve bu örnekleme özelliklerinin çeşitliliğini maksimum derecede yansıtmaktır.

Oluşturulan örneklem aracılığıyla çeşitliliği gösteren örnekler arasında herhangi ortak ya da paylaşılan olguların olup olmadığı bulunmaya çalışılır. Maksimum çeşitliliğe dayalı örneklemeden elde edilen bulgular daha zengin sonuçlar sağlar (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 108-109). Araştırmanın konusunu oluşturan Tekirdağ Etnografya Müzesi'ndeki örneklerle ilgili bilgilerin incelenmesinde, çözümlenmesinde ve yorumlanmasında betimsel yöntem kullanılmıştır. Araştırma kapsamında ele alınan giysi örnekleri gözlem ve doküman incelemesi teknikleri ile incelenerek belgelenmiştir. Bindallı örnekleri oluşturulan gözlem fişleri doğrultusunda incelenmiştir. Bu gözlem fişlerinde giyside kullanılan malzeme ve renkler, giysinin model ve kesimi, dikimi ve astarlanması ile ilgili bilgiler, süsleme özellikleri ve boyutları belirlenmiştir. Araştırmanın Etnografya Müzesindeki uygulaması 24-25.12.2008 tarihlerinde gerçekleştirilmiştir. Uygulama kapsamında giysilerin resimleri çekilmiş, doküman araştırması kapsamında envanterler incelenmiştir. Kumaş, süsleme, dikim özellikleri gözlem yöntemi ile kaydedilmiştir. Giysiler üzerinden ölçüler alınarak boyutları belirlenmiştir.

2.1. Bindallı Örneklerinin Özellikleri

Sim sırma veya kılaptan ile kumaş üzerine serpmeye dal, yaprak ve çiçek motifleri işlenerek oluşturulan giysilere bindallı ismi verilir. Bindallılar uzun kollu, boyu ayak bileklerine kadar uzanan giysi çeşididir. Tarihi geçmişi ise 14 ve 15. yüzyıllara kadar dayanır. Osmanlı Döneminde kızlar tarafından gelinlik olarak giyilen bindallılar daha çok kadife ve atlas kumaştan yapılmıştır. Özellikle düğünlerde ve özel günlerde gelir düzeyi yüksek olan kişiler tarafından kullanılan bindallılarda genellikle bordo, kırmızı ve mor renkler tercih edilmiştir.

Kumaşlar Maraş işi (dival işi) adı verilen teknikle sırma iplik, altın pul, tırtıl ve kurt kullanılarak çiçek, dal ve yaprak motifleriyle bezenmiştir (Karpuz ve Esirgenler, 2011: 206).

Maraş işi; kadife, atlas gibi kalın kumaşlar üzerine klaptan ya da simle sarma tekniği kullanılarak yapılan tek yüzlü bir işleme türüdür. 16. yüzyılda Arap yarımadasından ülkemize gelmiştir. İlk zamanlar Çukurova beylerinin binici takım ve başlıklarında görülen Maraş işi, daha sonra Maraş, Antep ve Kilis'te erkek feslerinde kullanılmıştır. 18. yüzyılda silah kılıflarını, kemerleri ve erkek yenlerini süslemiştir. Zamanla zengin aile kızlarının yatak örtüsü, sedir örtüsü, seccade, bohça, gelinlik gibi çeyizlerinde yer almıştır. Folklor giysilerinde kullanılarak zamanımıza kadar gelmiştir (Çelebi vd., 2004: 871).

Maraş işinde desen kartonu, işleme kartonu ve kabartma kartonu çiriş (Maraş' da yetişen çiriş otunun köklerinin kurutulup öğütülmesinden elde edilen toz halinde bir yapıştırıcıdır) yardımı ile yapıştırılarak hazırlanır. Hazırlanan desen ve işleme kartonu birbirine teyellendikten sonra desen möhlüke (oyma bıçağı) yardımı ile oyulur. Oyulan desenin arkasındaki çirişli kısım ıslatılarak kumaş üzerine yapıştırılır. Kumaş, kartona teyellenerek gerildikten sonra ise cüldeye (tezgâh) sıkıştırılarak işlemeye hazır hale getirilir (Köklü, 2003: 211; Yozgat, 2008: 17).

Sabırlı ve dikkatli el işçiliğı gerektiren tarihi bindallılar aylar süren çalışmalar sonucunda ortaya çıkmıştır. Osmanlı döneminden günümüze kadar değerini yitirmeden gelebilmiştir. Bindallılar halen düğünler, kına geceleri ve özel günlerde genç kızlar tarafından giyilmektedir. Günümüzün teknolojik gelişmeleri ile makinelerde yapılan işlemler işçilik süresini ve maliyetini azaltmıştır.

Araştırma kapsamında incelenen bindallı örnekleri 19. yüzyıla aittir. Osmanlı döneminin izlerini taşıyan giysilerde, Lale Devri ile birlikte abartılı süslemelerin arttığı görülmektedir. 19. y.y. ise daha fazla değişimin yaşandığı bir dönemdir.

Örnek No: 1

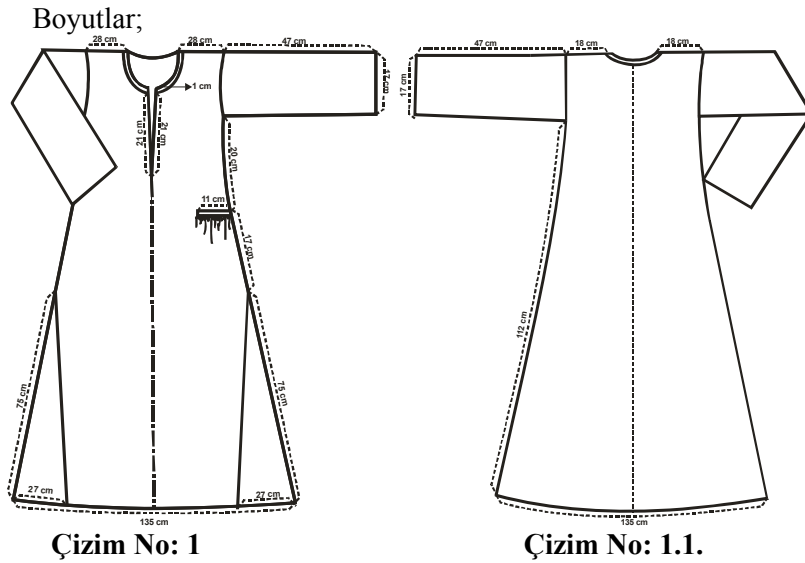

Envanter No: 729

Müze Geliş Tarihi: 13.12.1972'de Kamil Sakallı' dan satın alınmıştır.

Bindallı bordo renk kadife kumaştan dikilmiş, astarı ise krem ketenden oluşturulmuştur. Düz beden üzerine 'O' yaka çalışılarak boyu ayak bileklerinde bitecek şekilde tasarlanmıştır. Kumaş katı olan ön ortasında

yakadan itibaren 21 cm boyunda açıklık oluşturulmuştur. Bel hattı üzerinde yan dikişle kesişecek şekilde oluşturulan 11 cm'lik kesiklerden büzgüler inmektedir. Etek ucuna daha fazla genişlik sağlamak amacı ile önün her iki yanına üçgen parça eklenmiştir. Bindallının yaka ve kol kısımlarında fisto kullanılmıştır. Kol ve beden kol oyuntusu verilmeden düz kesilerek oluşturulmuş, kollar bedene düz takma kol tekniği ile geçirilmiştir. Arka ortası kumaş katındandır. Bindallıyı oluşturan parçalar birbirine bordo renk ip kullanılarak yaka ve kol kısımlarında ara teyel ile birleştirilmiştir. Yaka kısmı biye tekniği ile temizlenmiştir. Astar bindallının kesim özellikleri ile oluşturularak tulumlama tekniği ile bedene elde tutturulmuştur. Yakanın iç kısmı ve etek ucu kırmızı terikotondan biye kullanılarak temizlenmiştir. Giysinin süslemeleri Maraş işi nakış tekniği ile uygulanmıştır. Çiçek, kıvrım dal ve geometrik işleme desenleri bindallının tüm yüzeyini kaplayacak şekilde ön ve arka bedende, etek ucunda ve kollarda yoğunlaşarak işlenmiştir. Giysinin ön ortası kenarlarına, yaka ve kol ucu çevresine fisto (hazır harç) geçirilmiştir. Kol ortası esas alınarak çiçek motifleri, kıvrımlı dallar ve geometrik şekiller kol ucu çevresinde yoğunlaşacak şekilde yerleştirilmiştir. Kadife üzerinde güve delikleri, bazı yerlerinde renk solmaları ve dikiş sökükleri görülmektedir. Sim işlemlerinde dökülme ve kararmalar gözlenmektedir.

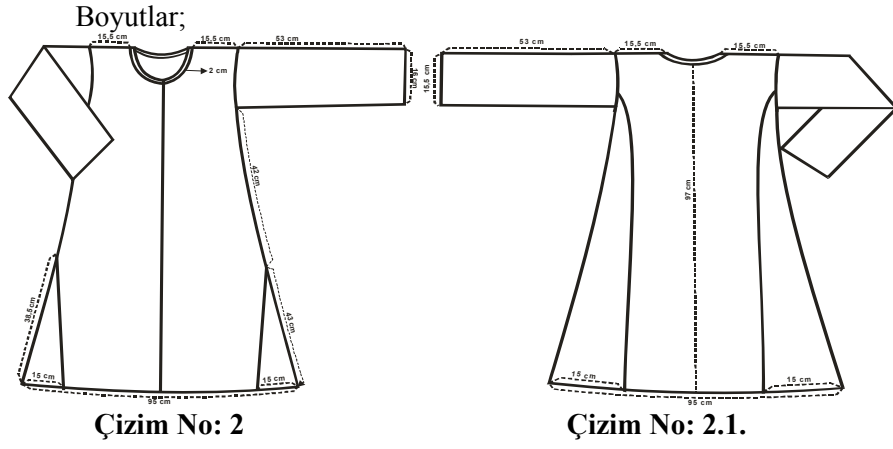
Örnek No: 2

Envanter No: 688

Müze Geliş Tarihi: 19.6.1972'de Süleyman Özcan' dan satın alınmıştır.

Bordo renk kadife kumaştan dikilmiş mantonun astarı krem renk keten kumaştır. 'O' yakalı, önden açık şekilde tasarlanan mantoda etek ucuna doğru genişlik sağlamak amacıyla ön ve arka beden her iki yanına üçgen parça eklenmiştir. Arkadaki parça kol dikişinden başlayarak kup şeklini almıştır. Kol ve beden kol oyuntusu verilmeden düz kesilerek oluşturulmuş, kollar bedene düz, takma kol tekniği ile geçirilmiştir. Etek ucu yan dikişlerine 16 cm boyunda yırtmaçlar uygulanmıştır. Arka ortası kumaş katındandır. Giysi parçaları siyah renk, astar parçaları ise bordo renk ip kullanılarak makine dikişi ile birleştirilmiştir. Astar, mantonun kesim özellikleri ile oluşturulmuş, giysiye makine dikişi ile geçirilmiştir. Giysinin işlemleri Maraş işi ile uygulanmıştır. Çiçek, kıvrım dal ve yaprak desenleri giysinin bedenine ön ortasında, kol uçlarında, yaka ve etek ucu çevresinde yoğunlaşacak şekilde işlenmiştir. Arka bedende ise işlemler sadece yaka ve etek çevresinde oluşturulmuştur. Çiçek motifleri ve kıvrımlı dal desenleri kol ortası esas alınarak ön ve arka kol ucuna yerleştirilmiştir. Kadife kumaşın bazı yerlerinde renk solmaları ve lekeler görülmektedir.

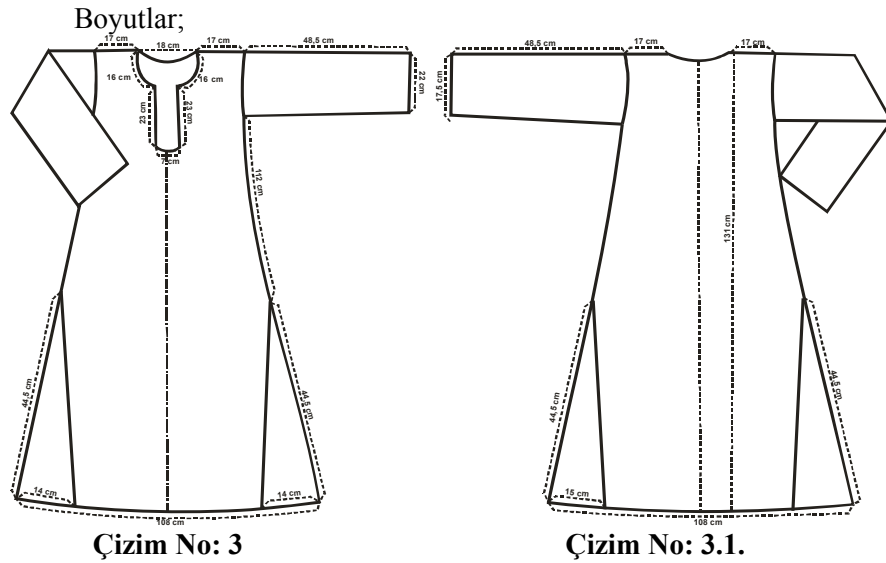
Örnek No: 3

Envanter No: 820

Müze Geliş Tarihi: 08.06.1973'de Kadriye Yılmaz'dan satın alınmıştır.

Lacivert kadife kumaştan oluşturulan bindallının astarı krem renk keten kumaştandır. Bindallı düz beden üzerine 'O' yaka çalışılarak boyu ayak bileklerinde bitecek şekilde tasarlanmıştır. Kumaş katı olan ön ortasında yakadan itibaren 23 cm boyunda 'U' şeklinde açıklık oluşturulmuştur. Giysinin her iki yanına üçgen parça eklenmiştir. Bindallının yaka, kol ve etek ucu çevresinde beyaz renk fisto kullanılmıştır. Kollar bedene düz takma kol tekniği ile geçirilmiştir. Arka ortası kumaş katındandır. Bindallıyı oluşturan parçalar birbirine lacivert ip kullanılarak yaka ve kol kısımlarında ara teyel ile birleştirilmiştir. Astar bindallının kesim özellikleri ile oluşturularak tulumlama tekniği ile bedene elde tutturulmuştur. Giysinin nakış süslemeleri Maraş işi tekniği ile uygulanmıştır. Bitkisel ve geometrik nakış desenleri bindallının tüm yüzeyini kaplayacak şekilde ön ve arka bedende, etek, kol ucu ve yaka çevresinde yoğunlaşarak işlenmiştir. İri kıvrımların ve yaprakların içine yerleştirilen çiçek motifinden oluşan üç iri desen ön ve arka bedeni ortalayacak şekilde simetrik olarak yerleştirilmiştir. Ön beden yaka çevresine çift sıra kavisli zincir deseni içinde yapraklı çiçek motifi işlenmiştir. Arka yaka çevresine ise kıvrım dallar ve yapraklardan etek ucuna doğru sarkan üç adet püskül deseni oluşturulmuştur. Kol ortası esas alınarak çiçek motifleri, kıvrımlı dallar ve geometrik şekiller kol ucu çevresinde yoğunlaşacak şekilde yerleştirilmiştir.

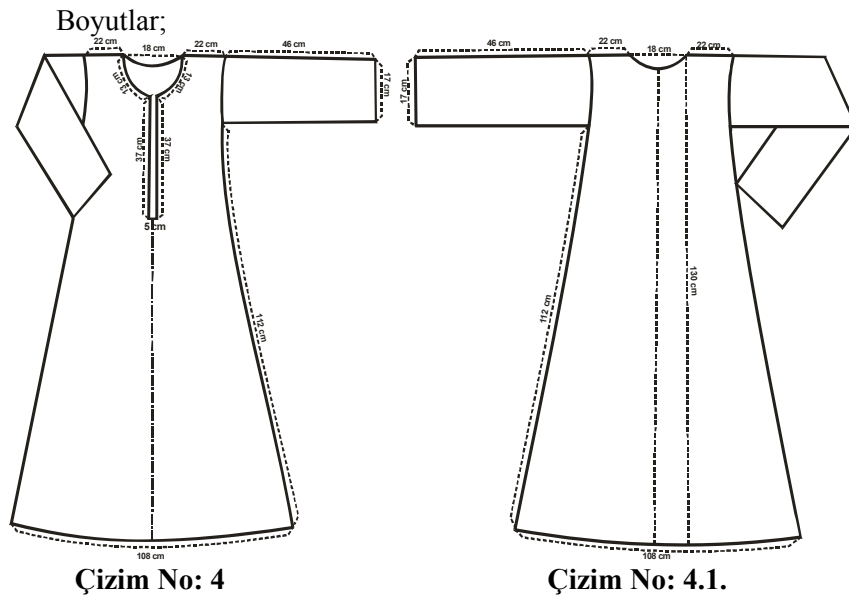
Örnek No: 4

Envanter No: 880

Müze Geliş Tarihi: 21.11.1973'de Şaziye Turgut' tan satın alınmıştır.

Bindallı lacivert renk kadife kumaştan, astarı ise krem renk ketenden oluşturulmuştur. Düz beden üzerine 'O' yaka çalışılarak boyu ayak bileklerinde bitecek şekilde tasarlanan bindallının kumaş katı olan ön ortasında yakadan itibaren 37 cm boyunda 'U' şeklinde açıklık oluşturulmuştur. Etek ucuna daha fazla genişlik sağlamak amacı ile ön beden her iki yanına üçgen parça eklenmiştir. Ön ve arka ortası kumaş katındadır. Bindallının ön ortası kenarlarına fisto geçirilmiştir. Kollar bedene düz takma kol tekniği ile geçirilmiştir. Bindallıyı oluşturan parçalar mor ip kullanılarak yaka ve kol kısımlarında ara teyel ile birbirine birleştirilmiştir. Astar bindallının kesim özellikleri ile oluşturularak

tulumlama tekniği ile bedene elde tutturulmuştur. Giysinin süslemeleri Maraş işi nakış tekniği ile uygulanmıştır. Çiçek, kıvrım dal ve geometrik nakış desenleri ön ve arka bedene, etek, kol ucu ve yaka çevresine tüm yüzeyini kaplayacak şekilde yoğun olarak uygulanmıştır. Hilal şekli üzerindeki kâse içine yerleştirilmiş çiçek, yaprak ve kıvrımlı dal motiflerinden oluşan üç iri desen ön ve arka bedeni ortalayarak simetrik olarak yerleştirilmiştir. Bu üç motifin her iki yanına dört adet geometrik desen, çiçek, yaprak ve dal motifleri işlenmiştir. Ön ve arka yakayı çevreleyerek ön beden yırtmaç ucuna kadar devam eden su şeklindeki dalga deseni yırtmaçın bittiği noktadan itibaren kıvrım dallar, yapraklar ve çiçek motifleri oluşturarak arka yakaya dönüp, arka beden yaka çevresinde yoğunlaşmaktadır. Arka yaka çevresine ise kıvrım dallar ve yapraklardan etek ucuna doğru sarkan iki adet püskül deseni oluşturulmuştur. Kol ortası esas alınarak çiçek motifleri, kıvrımlı dallar, yapraklar ve geometrik şekiller kol ucu çevresinde yoğunlaşacak şekilde yerleştirilmiştir. Etek ucu kenarları baklava dilimi, kıvrım dallar, yapraklar ve aralarında çiçek deseni ile su şeklinde çevrelenmiştir. Kadife kumaşın bazı yerlerinde renk solmaları, lekeler ve sökükler görülmektedir. Fistonun ön kısmında kopmalar görülmektedir.

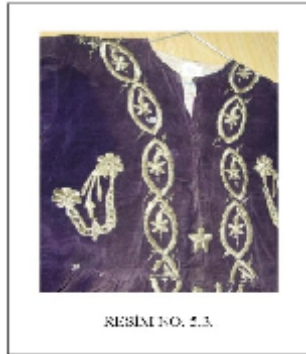

Örnek No: 5

RESİM NO: 5

RESİM NO: 5.1.

RESİM NO: 5.3.

RESİM NO: 5.4.

RESİM NO: 5.5.

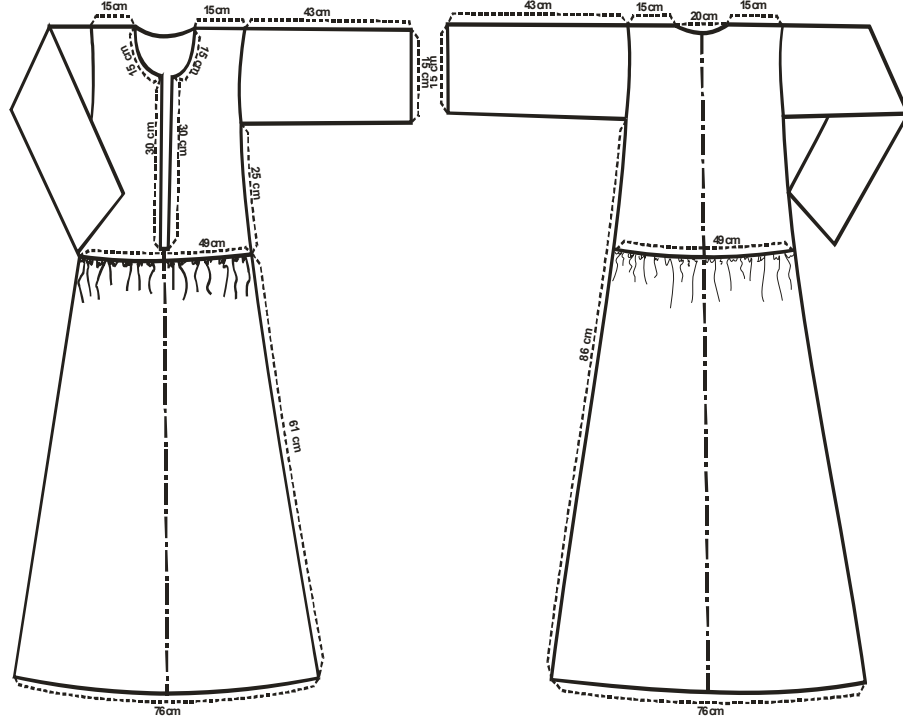
Envanter No: 305

Müze Geliş Tarihi: 27.07.1970'de Gülşen Erol' dan satın alınmıştır.

Bindallı mor renk kadife kumaştan astarı ise krem renk ketenden oluşturulmuştur. 'O' yaka çalışılarak boyu ayak bileklerinde bitecek şekilde belden kesikli tasarlanan bindallının ön ve arka beden bel hattındaki kesikleri altından büzgüler oluşturulmuştur. Kumaş katı olan ön ortasında yakadan itibaren 30 cm boyunda 'U' şeklinde açıklık oluşturulmuştur. Giysinin bedeni etek ucuna doğru genişlemektedir. Kol ve beden kol oyuntusu verilmeden düz kesilerek oluşturulmuş, kollar bedene düz takma kol tekniği ile geçirilmiştir. Arka ortası kumaş katındandır. Bindallıyı oluşturan parçalar birbirine mor ip kullanılarak yaka ve kol kısımlarında makine dikişi ile birleştirilmiştir. Astar bindallının kesim özellikleri ile

oluşturularak bedene tulumlama tekniği ile elde tutturulmuştur. Giysinin işlemlerinde Maraş işi nakış tekniği kullanılmıştır. Ön ortası, yaka, kol ve etek ucu çevresine içine çiçek motifli yerleştirilmiş birbirini takip eden oval şekiller su şeklinde işlenmiştir. Ön beden etek ucu ile ön ortasının kesiştiği köşelerde su şeklinde devam eden desenle yuvarlak dönüşler yapılmıştır. Ön ortasına yırtmaç bitiminden itibaren üç adet çiçek motifli oluşturulmuştur. Son çiçek motifinden sonra kıvrımlar ve yapraklar içine yerleştirilen çiçek deseni ön ortası etek ucuna uygulanmıştır. Ön beden göğüs hattı üzerine zincir şeklinde iki ucunda çiçek motifli olan 'C' kıvrımı yerleştirilmiştir. İki yapraklı ve tohumlu çiçek motifli ön beden boş kalan alanlarına, arka beden tüm yüzeyine ve kol kenarlarına dağınık şekilde tek tek işlenmiştir. Kadife kumaşın bazı yerlerinde renk solmaları, lekeler ve sökükler görülmektedir. Fistonun ön kısmında kopma görülmektedir.

Boyutlar:

Çizim No: 5

Çizim No: 5.1.

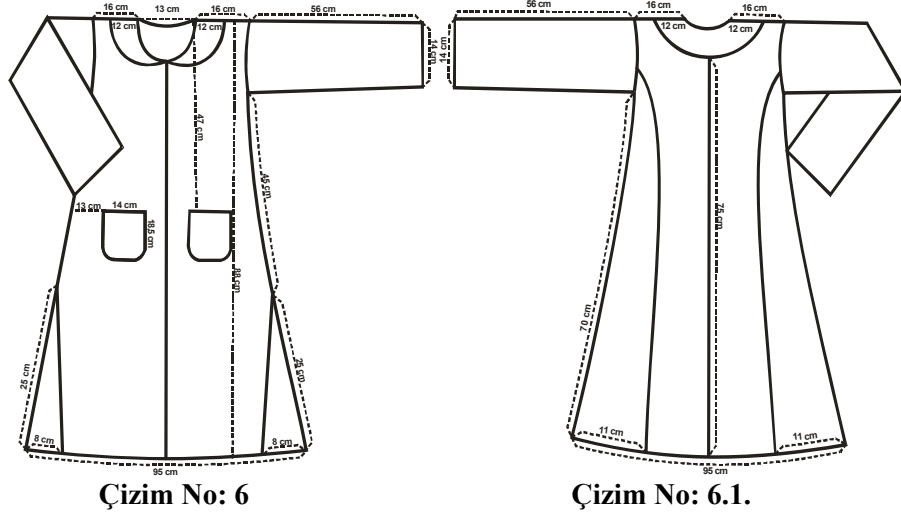
Örnek No: 6

Envanter No: 692

Müze Geliş Tarihi: 19.6.1972'de Süleyman Özcan' dan satın alınmıştır.

Lacivert kadife kumaştan oluşturulan mantonun astarı sarı renk kürkten yapılmıştır. Düz beden üzerine yatık bebe yakalı, boyu diz altında bitecek şekilde önden açık tasarlanan giysinin yanlarına genişlik sağlamak amacıyla üçgen parça eklenmiştir. Bedenin her iki yanına aplike cep uygulanmıştır. Yan dikişlerin arkaya kaydırılmasıyla kuşlar oluşturulmuştur. Arka ortası dikişlidir. Arka ortasında ve kuşlarda spor dikiş yapılmıştır. Kollar bedene takma kol tekniğiyle birleştirilmiş, kol üstünde büzgüler uygulanmıştır. Kol dikişi arkaya kaydırılmıştır. Mantoyu oluşturan parçalar ve astar birbirine mor renk ip kullanılarak makine dikişi birleştirilmiştir. Giysinin süslemeleri kordon tutturma tekniği ile uygulanmıştır. Ön ortası, cep, kol ucu ve etek ucu çevresine birbirinin içine geçmiş dalga desenleri su şeklinde beyaz simle işlenmiştir. Ön ortası kenarına karşılıklı iki S kıvrımından oluşan desen bant olarak yerleştirilmiştir. Her iki beden hattı üzerinde iki yükselti arasına yerleştirilmiş yıldız biçiminde çiçek motifi işlenmiştir. Ön ortası ile etek ucunun birleştiği köşelere, arka beden yaka ortasına, arka ortası etek ucuna içinde çiçek olan üçgen ve üçgenin köşe uzantısında iri çiçek motifi oluşturulmuştur. Giysi kumaşı üzerinde lekeler, güve delikleri, kürklerinde ise sökölme ve dökölmeler gözlenmektedir.

Boyutlar;

Çizim No: 6

Çizim No: 6.1.

Örnek No: 7

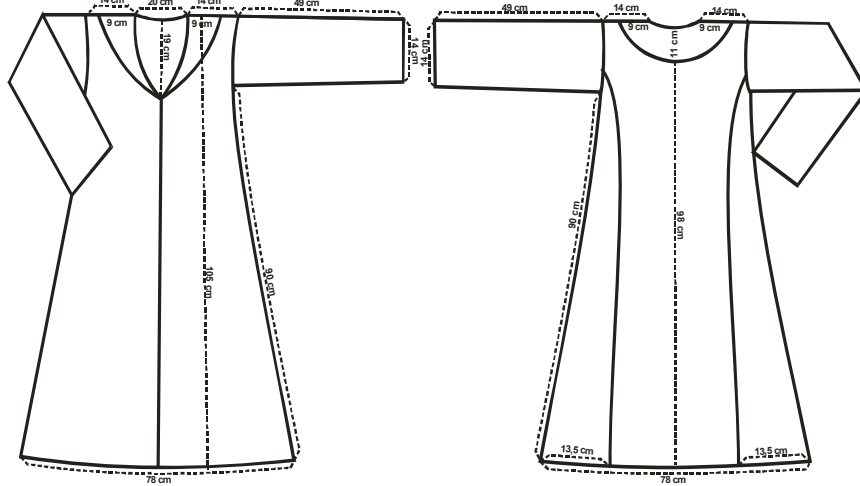
Envanter No: 691

Müze Geliş Tarihi: 19.6.1972'de Süleyman Özcan' dan satın alınmıştır.

Manto lacivert renk kadife kumaştandır, astarı ise kürklü kumaştandır. Düz beden üzerine yatık bebe yakalı, boyu diz altında bitecek şekilde önden açık tasarlanan giysiye daha fazla genişlik sağlamak amacıyla yanlarda üçgen parça eklenmiştir. Yan dikişin arkaya doğru kaydırılmasıyla kuplar

oluşturulmuştur. Arka ortası kumaş katındandır. Arka ortasında ve kuplarda spor dikiş uygulanmıştır. Kollar bedene takma kol tekniğiyle birleştirilmiş, kol üstünde büzgüler uygulanmıştır. Kol dikişi arkaya kaydırılmıştır. Mantonun içi ve yaka kenarları kürk kumaştan yapılmıştır. Giysi ve astar parçaları birbirine mor renk ip kullanılarak makine dikişi ile birleştirilmiştir. Süslemeler Maraş işi nakış tekniği ile uygulanmıştır. Ön ortası, yaka, kol ve etek ucu kenarlarına su şeklinde devam eden dalga deseni içine yerleştirilmiş kıvrım dallardan çıkan çiçek motifi işlenmiştir. Ön ortası ve etek ucunun birleştiği her iki köşeye, yaprakları arasından püskül sarkan ayçiçeği şeklindeki desen verev olarak yerleştirilmiştir. Kıvrım dal, çiçek ve yapraklardan buket şeklinde oluşturulan desen ise kol ortasına, ön ortası kenarlarına ve arka bedene aralıklarla uygulanmıştır. Çiçek motiflerinin yapraklarına pullar işlenmiştir. Giysi kumaşı üzerinde lekeler, güve delikleri, renk solmaları kürklerinde ise sökölme ve dökölmeler gözlenmektedir.

Boyutlar;

Çizim No: 7

Çizim No: 7.1.

3. SONUÇ VE ÖNERİLER

Toplumlardaki kültürel belleğin gelişmesinde kültür öğelerinin belgelenecek arşivlenmesi önemli bir etkidir. Tekirdağ geleneksel kadın giyim-kuşamının incelendiği bu çalışma, günümüze kadar gelebilmiş kültür örneklerini belgelendirme imkânı sağlamıştır. Araştırma kapsamında

incelenen 19.y.y. bindallı giysilerinde görülen ortak model özellikleri bedenlerin bol olup etek ucuna doğru genişlemesidir. Bindallı örneklerinin genel olarak yakasız oluşturulduğu veya '0' yaka kenarlarına ince biye ya da fisto geçirildiği belirlenmiştir. Giysilerin ön ortasında ise giyilmelerini sağlamak açısından boyları beden ile bel arasında değişen açıklıklar oluşturulmuştur. Bindallı olarak oluşturulan mantoların model özellikleri incelendiğinde önden açık ve düğmesiz oldukları görülmüştür. Her üç mantonun arka bedeninde yan dikişin kaydırılmasıyla oluşturulan kuplar bulunmaktadır. Mantolarda uygulanan yatık geniş bebe yaka ve şal yaka dikkat çekicidir. Bindallı elbiselerde ve mantolarda ortak özellik olarak yan dikiş etek ucu kenarlarına üçgen parçalar eklendiği görülmektedir. Bu üçgen parçaların giysilerde kumaş eninin yetmemesi nedeniyle etek ucuna genişlik sağlamak amacıyla eklendiği düşünülmektedir. İncelenen modellerde kollar genel olarak düz takma kol biçiminde bedene birleştirilmiştir. Kollar düz ve kol oyuntuları bol kesimlidir. Araştırma kapsamındaki tüm örneklerde kadife kumaş türünün kullanıldığı gözlenmiştir. Bu durum bindallıların geleneksel olarak kadife kumaştan uygulandığını doğrulamaktadır. Kadife kumaşın tercih edilmesindeki nedenin süslemelerde yoğun şekilde Maraş işi tekniğinin kullanılmasından kaynaklandığı ileri sürülebilir. Çünkü Maraş işi tekniğinde işlemenin hacim kazanması açısından kumaş ile sim arasına yerleştirilen karton, zemin olarak kullanılan kumaşın kalın ve tok özellikte olmasını gerektirmektedir. Kabartma bir yapıya sahip Maraş işi tekniğinde işleme ile orantılı olarak havlı ve kalın bir yüzeye sahip kadife kumaşın kullanılması süsleme ile denge sağlamakta ve giysi üzerine yoğun şekilde uygulanan süslemelerin ağırlığını taşımaktadır. Kullanılan kadife kumaşlar ise ağırlıklı olarak lacivert renktedir. İşlemelerde kullanılan altın yaldızlı simlerle uyum sağlaması açısından giysilerde koyu lacivert rengin tercih edildiği düşünülebilir. Giysilerin süslemelerine önemli derecede özen gösterilmiş ve genel olarak Maraş işi tekniği kullanılmıştır. İşlemeler giysinin bedenini kaplayacak şekilde tüm yüzeye dağılarak uygulanmıştır. Süslemelerde bitkisel bezeme, kıvrımlı dallar ve çiçekler yoğunluktadır. İşlemelerde özellikle altın yaldızlı sim başta olmak üzere gümüş sim ve pullar kullanılmıştır. Yaka ve kol kenarlarına fistolar geçirilmiştir. Giysiler dikim teknikleri açısından incelendiğinde, her bir giyside makine ve el dikişinin birlikte kullanıldığı görülmektedir.

Sonuç olarak maddi kültürün önemli bir parçası olan geleneksel giyim-kuşamlar teknolojinin gelişmesi ile yörelerimizde de eski değerini ve önemini kaybetmeye başlamıştır. Kültürünü korumayan, benimsemeyen ve

aktarmayan toplumlar başka kültürler tarafından etki altına alınmaya mecbur kalırlar. Bu sebeple eskiden günümüze kadar gelen bu sanat değerlerine sahip çıkmak, onları belgelendirmek, gelecek kuşaklara aktarmak ve tanıtmak kültürü yaşatmak açısından önemlidir. Bu konuda; geleneksel giysilerin saklandığı ve sergilendiği müzelerdeki koşulların iyileştirilmesi, yöresel giyim-kuşamlarla ilgili uluslararası veri tabanlarının oluşturulması, geleneksel giyim kuşamların hızla değişen toplumsal beğenilerin ve isteklerin doğrultusunda kimliğini bozmadan çağdaş tasarım anlayışı ile uluslararası boyutta yansıtılması, ilgili üniversiteler ve Kültür Bakanlığı'nın katkılarıyla geleneksel giyim-kuşam ve el sanatları örneklerinin özel koleksiyonlardan toplanmasını, belgelendirilmesini, bakım, onarım, reproduksiyonlarının yapılmasını ve sergilenmesini sağlayacak kültür merkezlerinin oluşturulması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Akyol, O., Perçin, F., “Tekirdağ İli (Marmara Denizi) Kıyı Balıkçılığı ve Sorunları”, *E.Ü. Su Ürünleri Dergisi*, 23(3-4), 2006, s. 423-426.
- Alp, Ö. K., *Orta Asya'dan Anadolu'ya Kültürel Sembollere Giriş*, Eflatun Yayınevi, Ankara 2009.
- Anonim, <http://www.tekirdagkultur.gov.tr/Genel/BelgeGoster.aspx?>, 2009.
- Artun, E., “Tekirdağ Halk Kültüründe Geçiş Dönemleri- Doğum Evlenme Ölüm”, *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, 9-10, İstanbul 1998, 85-107.
- Çelebi, H., Abanoz, G., Şener, T., “Kahramanmaraş İli Bindallı Elbiseleri”, 6-8 Mayıs I. Kahramanmaraş Sempozyumu, Kahramanmaraş 2004, 869-885.
- Karpuz, E., Esirgenler, E., “Gaziantep Müzesinde Bulunan Kadın Kıyafetlerinden Örnekler”, *Müjgan Üçer'e Armağan*, Kültür ve Turizm Bakanlığı, İstanbul 2011, 199-217.
- Koca, E., Koç, F., Vural, T., “Kültürlerarası Etkileşimde Giyim Kuşam”, 38. *ICANAS 10-15 Eylül Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi*, Ankara 2008, 793-808.
- Koçu, R. E., *Türk Giyim Kuşam ve Süslenme Sözlüğü*, Sümerbank Kültür Yayınları, Ankara 1969.
- Köklü, H., “Dival İşi”, *Mesleki Eğitim Dergisi*, 5(10), 2003, 205-216.

Pressey, A. D., Selassie, H. G., “Are Cultural Differences Overrated? Examining the Influence of National Culture on International Buyer-Seller Relationships”, *Journal of Consumer Behaviour*, 2, 2002, 354–368.

Sarıtaş, S., Türksöy, M., Bilen, S., “Balıkesir ve Çevresinde Geleneksel Kadın Giysisi “Ferace” Hakkında Etnografik Bir Araştırma”, *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(18), 2007, 194–205.

Soysal, M. İ., Gürcan, E. K., “Tekirdağ İli Arı Yetiştiriciliği Üzerine Bir Araştırma”, *Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi*, 2(2), 2005, 161–165.

Varol, F., Bellitürk, K., Sağlam, T. M., “Tekirdağ İli Sulama Sularının Özellikleri”, *Tarım Bilimleri Dergisi*, 11(4), 2005.

Yozgat, A. F., Ankara Olgunlaşma Enstitüsü Sırma Atölyesinde Uygulanan Maraş İşi (Dival İşi) İğne Tekniklerinin Ürün Çeşitleri ve Öğretim Analizi Yönünden İncelenmesi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü El Sanatları Eğitimi Ana Bilim Dalı Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2008.

